

MARGONAUTÁK

Írások Margócsy István 60. születésnapjára

Szerkesztők

Csörsz Rumen István, Hegedüs Béla, Vaderna Gábor (I. rész)

Ambrus Judit, Bárány Tibor (II. rész)

Munkatárs: Teslár Ákos (II. rész)

rec.iti

Budapest • 2009

[<http://rec.iti.mta.hu/rec.iti>]

ZENTAI MÁRIA

Borhűtők, lovak, versek

1829. május 31-én gróf Széchenyi István bejegyzte naplójába, hogy a lóversenyen két lova legyőzött két angol lovat: „Megnyertem a Város-kupát”.¹ A magyar nyelvű kiadás szerkesztője, Oltványi Ambrus lábjegyzetet fűz hozzá: „Zuleika nevű lova nyerte el Pest város 100 arany értékű kupáját e felirattal: »Mily szép Nemzet előtt érdemleni pályaborostyánt«.”²

A hexameter pontosabban idézett változata („Melly szép, Nemzet előtt érdemleni pálya-borostyánt”) a szerző, Kisfaludy Károly nevével együtt első azon 24 vers között, amelyeket Fehér Dezső és Török Imre közöl a magyar lóversenyzés történetét tárgyaló 1977-es munkájában³ azzal a megjegyzéssel, hogy ennyi maradt fenn a reformkori serlegek feliratai közül: „Sajnos hiába törekedtünk teljességre. Az idők viharában sok elveszett, elkallódott.”⁴

A feliratsorozatnak hiányai és érdekes többletei egyaránt vannak. A könyvben nincsenek jegyzetek, de a bibliográfiából látszik, hogy a forrásként felhasznált legkorábbi újság 1860-as, tehát nem szerepel például a *Jelenkor*, Széchenyi lapja, sem más reformkori orgánusok, amelyek rendszeresen közöltek híreket a versenyekről és többnyire megadták a serlegek feliratait is. Nyilván nem nézték át a Vörösmarty kritikai kiadás akkor már megjelent *Kisebb költemények* kötetét vagy Kölcsey Ferenc verseit és levelezését sem. Kérdőjellel, szerző nélkül közlik ugyanis az 1834-es Pest városi díj feliratát („Rajta lovag! Ki serényen fut, kergetni is első”), amely pedig szerepel a Vörösmarty kritikai kiadásban. Kimarad több Vörösmarty-sor, például 1834-ből a Sándor-billikom felirata: „Óva siess Magyar, a' tüzhöz kell állhatatosság”, illetve az 1837 utániak mind.⁵ Kölcsey Andrassy gróf felkérésére írott hat hexameter közül csak az 1833-ban felhasznált kettő szerepel, nem tudják, hogy 1839-ban és 1840-ben, már a költő halála után még hármat felhasználtak (Hasonló történt Kisfaludy Károly soraival is, 1831-ben és 1832-ben.)

¹ SZÉCHENYI István, *Napló*, vál., szerk., jegyz. OLTVÁNYI Ambrus, előszó SÓTÉR István, ford. JÉKELY Zoltán, GYÓRFFY Miklós, Bp., Gondolat, 1978, 594.

² *Uo.*

³ Dr. FEHÉR Dezső, TÖRÖK Imre, *A magyar lóversenyzés története: 1827–1977*, Bp., NATURA, Magyar Lóverseny Vállalat, 1977.

⁴ *Uo.*, 33.

⁵ Nyolc felirat maradt fenn az 1837 utáni évekből.

Közölnek viszont több, a Vörösmarty kritikai kiadásban nem szereplő feliratot, így 1830-ból a parasztfuttatás díján: „Síkra ne vigy tehenet, ló kell oda, s férfi ügyesség”, szintén 1830-ból Pest városa díján: „Czélra siess, futnod cél nélkül gyáva kerengés”, 1833-ból a Károlyi–Széchenyi-billikomon: „Mégfuta és győzött a Pártus; fuss Magyar és gyózz!”, ugyanezen a díjon 1835-ben: „Bátor okosságban, és bátorságban okos légy”, 1837-ben a Nemzeti díjon: „Gyors az idő, haladót koszorúz, maradóra homályt vet.” Amíg pontosan ki nem derül a forrásuk, ezeket a sorokat csak kérdőjelesen lehet Vörösmarty műveinek tekinteni, de hangzásuk, nyelvük, szerkezetük kétségkívül nagyon is „vörösmartyas”. (Különösen a pártusokat emlegető sor, amihez hasonló szerepel a *Borbűtőkre* sorozatban is, így az itteni 1833-as évszám segítségével annak a megírás idejét is az eddiginél jobban lehet valószínűsíteni.)⁶ Nem tud a kritikai kiadás arról a feliratról sem, amelyet 1962-ben Csatkai Endre⁷ idéz a *Hazai és Külföldi Tudósítások* 1831. évi első kötetéből mint ismeretlen Vörösmarty-verset: „Hírkoszoru nélkül meddő telek a’ rövid élet.”⁸ Ugyanebben a kis cikkében Csatkai közli 1837-ből a Nemzeti Színház képével díszített belépőn szereplő epigrammát, de nem tudja, hogy a szerzője Vörösmarty. A kritikai kiadás szerkesztői se tudtak róla, amikor a *Kisebbségi költemények* kötetei készültek, viszont az *Árpád ébredését* tartalmazó kötet (1971) jegyzeteiben Fehér Géza már Vörösmartynek tulajdonítja.⁹

A lóversenyzés történetével foglalkozó munkán természetesen nem kérhető számon az irodalmi forráskutatás, és tudjuk, hogy a szöveg hagyomány folyamatos változásban van. De a leírtak jelzik, hogy az alkalmi költészet tárgyához kötődő (felirat, verset) rövidformáinak a sorsa, útja, fennmaradása, szerzőhöz kötésének sikere meglehetősen esetleges. Még akkor is, ha történetesen az irodalmi kánon nagyjai írták őket, hiszen például Vörösmartynek a kritikai kiadásban *Borbűtőkre* címen összefoglalt sorozatát Széchenyi István iratai között találták meg, s Kölcsey említett hexameterei is halála után, 1840-ben, *Minden Munkáiban* jelentek meg először (teljes filológiai feltárásukat pedig csak Szabó G. Zoltán végezte el a kritikai kiadásban).

Az irodalomtudomány szempontjából az alkalmi feliratok elsősorban filológiai problémát és érdekességet jelentenek, egyébként kevésbé vonzzák a tudós tekintetet. Periferikus helyzetük fő oka az, hogy (tudtunkkal) nem ihlet, hanem felkérés,¹⁰ baráti kényszer, a közvélemény nyomása vagy éppen a pénzkereset lehetősége hozza őket

⁶ A *Borbűtőkre* keletkezését 1832 és 1840 közé teszik azon az alapon, hogy ezekben az években volt a költő közelebbi kapcsolatban Széchenyivel.

⁷ CSATKAI Endre, *Alkalmazott költészet és egy ismeretlen Vörösmarty-verssor*, ItK, 1962/1, 77–79.

⁸ *Uo.*, 78.

⁹ VÖRÖSMARTY Mihály, *Drámák V*, s. a. r. FEHÉR Géza, Bp, Akadémiai, 1971 (Vörösmarty Mihály Összes Művei, 10), 550.

¹⁰ Ritka kivétel Vörösmartynek *A Guttenberg-albumba* írott epigrammája, amely a Vörösmarty-kánon legfontosabb versei közé számít.

létre. Túlságosan sok van belőlük: „Tréfás vagy komoly hangú feliratok díszítenek edényt, poharat, kardot, ágyút, kaput és általában mindenféle tárgyat”.¹¹ Ráadásul ott lebeg felettük Kölcsey feljajdulásának szelleme, amit Kende Zsigmond barátjának írt, amikor főispáni installáció illuminációjára, majd Károlyi György nevenapjára kért tőle verseket: „Néhány esztendő előtt bizonyos erdélyi grófnő kért Kazinczy Ferentől, talán férjének halálakor, verseket; s ő, aki különben minden literátori és poétai szokás truccára nem egészen galantéria nélkül van, a szép asszony kérését kereken megtagadá, mert, úgymond, a poéta a lelkesedés, nem pedig a parancsolat pillanataiban tud írni.”¹²

Kölcsey esetét Kende Zsigmonddal és a versírási „comissiókkal” megírta Hász-Fehér Katalin az elkülönülő és közösségi irodalomról szóló könyvében.¹³ Jól látszik, hogy az alkalmi költészet apróbb darabjai olyan környezetben válhatnak érdemben tudományos tárggyá, amelyben társadalmi, társasági szerepük kerül előtérbe (ilyen tulajdonképpen a lóversenyzés története is vagy Hadas Miklós szociológus később idézendő írása). Az egykorú megítélés bizonytalan, kétarcú: a leíró poétikákban szerepelnek, ami létezésük legitim voltát jelzi, de sok Kölcseyéhez hasonló megjegyzést lehet idézni, ami viszont értéktelenségüket vagy legalábbis kétes helyzetüket sugallja. Hász-Fehér felhívja a figyelmet arra, hogy maga Kazinczy több alkalmi versére is kifejezetten büszke volt, mesterségbeli kihívásnak érezte a feladatot. A reformkor során pedig a nemzeti költőszerep kialakulásával finoman átfordul az alkalmiság értelmezése: a költő nem kiszolgálja, hanem művészetével megtiszteli, a nemzeti és közösségi értékek szakrálisnak tekintett szintjére emeli a megverselt eseményt, személyt, tárgyat: „A művek esetleges alkalmiságát egy ilyen költészetfelfogásban nemzeti jellegük legalizálta, közösségi-társasági alkalmazását (ünnepségeken történő szavalását, másolását, dalolását, újrairását, utánzását vagy *a társalkodás témájaként való előlépését*) pedig a népszerűség megnyilvánulásaként, és így a cél eléréseként értelmezték.”¹⁴

Ebben a kontextusban természetesen már nem játszik szerepet az alkalmi kisműfajok hagyományában régebben fontos gyorsaság, rögtönzésjelleg.

Inkább a feladat gondos, színvonalas megoldására esik a hangsúly, úgy tűnik mindegyik esetben, amellyel foglalkozni szeretnék (Kölcsey *Versenyemlékek* és Vörösmarty *Borbűtőkre* sorozata, valamint Vörösmarty lóverseny-serlegekre írott feliratai). Kölcsey mérgelődött és ironizált a Vécsey-féle beiktatás illuminációs versei miatt, de végül még túl is teljesíti a feladatot: „íme itt veszsz egy halom verset, mely féltucat

¹¹ CSATKAI, *i. m.*, 77.

¹² KÖLCSEY Ferenc *Összes művei*, s. a. r. SZAUDER József, SZAUDER Józsefné, Bp., Szépirodalmi, 1960, II, 363.

¹³ HÁSZ-FEHÉR Katalin, *Elkülönülő és közösségi irodalmi programok a 19. század első felében. (Fáy András irodalomtörténeti helye)*, Debrecen, Kossuth Egyetemi, 2000 (Csokonai Könyvtár, 21).

¹⁴ *Uo.*, 190.

illuminatióra is elég lesz”,¹⁵ majd nagyon gondos utasításokat ad Kende Zsigmondnak a felhasználást illetően. A lóversenyszerlegekre készített feliratainak történetét pedig minden bosszankodás nélkül adja elő Szemere Pálnak: „Képzeld! én verseket is csináltam, azaz kelle csinálnom. Gróf Andrássy a lóverseny poharakra írt verseket Pesten feledé, tehát tőlem kért. Írtam hat hexametront.”¹⁶ Itt is túlteljesített (hármát kértek tőle), s az elkészült versekről Szemere ítéletét kéri. Vörösmarty *Borbűtőkre* sorozatáról a kézirat leírói megjegyzik, hogy igen gondos, szépen írt tisztázat.

A lóversenyről érdemes tudni, hogy nemcsak sportesemény volt, hanem Széchenyi programjának a jelkép szintjére emelkedő megjelenítője, körülbelül az 1830-as évek közepéig, függetlenül attól, hogy maga a gróf naplójában igen szűkszavú és visszafogott bejegyzéseket ír a versenyekről. Még olyan prózai gyanú is hatalmába kerítette 1827-ben, hogy a zsokeja csal: „idestova két hónappal ennek előtte, azt mondta nekem Esterházy Pepi, ő úgy véli, hogy »Booggies nevű zsokém minden fogadást eladna, ha ajánlatot tennének neki. Ezt többen mesélték a városban.«”¹⁷ A zsoke a kikérdezéskor tagad, „[e]gy fogadáskor – Prodigiousra Billy ellen – azonban nyilvánvalónak látszott, hogy fogadásomat eladták. Erre a fogadásra *tették fel a legtöbb pénzt*. Mit tehettem volna? Lärmát csapni, – semmit sem bizonyíthatni – s a lóversenyeket csírájukban elfojtani? – Embereimet elkergetni? etc. Nyugton maradtam.”¹⁸ A nyilvánosság számára mégis töretlenül működik a versenyek jelképisége, Széchenyi is láthatólag ennek érdekében nyeli le, tartja magában gyanúját.

Berzsenyi Dániel Majláth-ódájában a hon virulásának reményét Széchenyitől várja, és a személyére legjellemzőbb heroikus karaktervonásként szerepelteti a versenyt:

... Hallom a pályazajt
S a pályazajban Széchenyink hős
Hágdozatit, lova könnyü győztét.

Oh, énekeld őt, a diadal fiát!
Eurus szülte pején mint viva, nyerve díjt;

A serlegek feliratainak megírása tehát olyan költői feladat volt, amely nemes ügyet szolgált és méltán tarthatott számot közfigyelemre; ez az értelmezői kontextusokban rendre megjelenik. Már a költők felhívása nyilvános volt:

Ez alkalommal költészinket olly kéréssel szólítjuk fel: ismét sziveskednének a' pesti gyepen évenként versenydíjúl kitétetni szokott billikomokra,

¹⁵ KÖLCSEY, *i. m.*, II, 362.

¹⁶ *Uo.*, II, 534.

¹⁷ SZÉCHENYI, *i. m.*, 515.

¹⁸ *Uo.*, 515.

u.m. Asszonyságok billikoma, Nemzeti serlegre, Pest-városi díj serlegére, Széchenyi-billikomra 'sa't. illő rövid verseket a' pesti n. casinoba Versenyválasztmány czíme alatt beküldeni.¹⁹

Majd a feliratok közlése a versenyekről szóló beszámolóban ugyanezt a funkciót töltötte be, hiszen a serlegre vésett, a dísz tárgy részévé vált sorokat egyébként csak igen szűk kör láthatta közelről. A nyomtatásban való közzététel a nagyobb nyilvánosság számára is hozzáférhetővé teszi őket.

Fehér Dezső és Török Imre a feliratok értelmezési keretét a nemzeti narratívát választják:

Kettős jelentőségük volt a vésett epigrammáknak. Irodalmi becsükön túl, a reformkor legkiválóbb tollnokai a kivétel nélkül színmagyar szöveggel segítettek a nemzeti szellem terjesztésében, szolgálva Széchenyi István sokrétű, de egyben egységes célját: az ország, a nép ébresztését.²⁰

A magyar nyelvűség az 1820-as évek túlnyomó többségben német lakosságú Pestjén, a hétköznapi életben németül és franciául beszélő arisztokraták által szorgalmazott, angol trénerék és zsokéák közreműködésével működtetett lóversenyek trófeáin valóban kiemelendő szempont. A következő idézettel pedig mintha magát az átalakulást, a változást, a megindult magyarosodást érnék tetten: „annyira magyar, hogy még a németes nevű műiparos is kifejezésre akarta ezt juttatni, mint ahogyan az például az egyik Széchenyi-serleg feliratából kitűnik: készítette: Mayerhoffer, Székesfehérvári Magyar”.²¹

Hadas Miklós a „modern férfi születését” a nyers fizikai agressziótól a vetélkedés, a verseny felé vezető folyamatként vizsgálva, könyvének *A lóversenyetika és a kapitalizmus szelleme* című fejezetében a sportban is kifejeződő társadalmi versengés kontextusában értelmezi a feliratokat is: „S ha most egy pillanatra szűkebb összefüggésrendszerükből kiemeljük e gondolatokat, érzékelhetjük, hogy a lótenyésztési és lóverseny-szervezési elképzelések mögött álló beállítódások és értékek ugyanazok, amelyek e liberális arisztokratákat a társadalom átalakítására szolgáló programjaik kidolgozása során is vezérlik” – és a jegyzetben hozzáteszi: „A billikomok, a győztesnek járó serlegek hexameterekben készült föliratai elég pontosan kifejezik e beállítódás lényegét: »Hol nincs versenyzés, nincs küzdőhelye bátor erőnek« (Kisfaludy Károly); »Célra siess, futnod cél nélkül gyáva kerengés« (Vörösmarty).”²²

¹⁹ Idézi: KÖLCSEY Ferenc, *Verseik és versfordítások*, s. a. r. SZABÓ G. Zoltán, Bp., Universitas, 2001 (Kölcsey Ferenc Minden Munkái), 990.

²⁰ FEHÉR, TÖRÖK, *i. m.*, 30.

²¹ *Uo.*, 30.

²² HADAS Miklós, *A modern férfi születése*, Bp., Helikon, 2003, 123.

A feliratokhoz közelíthetnénk a műfajiság kontextusában is, de ennek kifejtése meghaladná a terjedelmi kereteket. Így csak jelezni szeretném, hogy a klasszikus szövegtípusok közül az epigramma és a gnóma jöhet számításba mintaként (a Vörösmarty kritikai kiadás szerkesztői következetesen epigrammának tekintik a feliratokat).

A borhűtőkre és a versenyszerlegekre írt egysorosokra egyaránt, a megszólalás két fajtája jellemző: felszólítás, jelmondatszerű felhívás, illetve kijelentés, életbölcsséget megfogalmazó állítás. A kettő kombinációja is gyakori: felszólítás, majd magyarázatul állítás, az okadó-magyarázó grammatikai viszony jelölése nélkül:

Rajta lovag! ki serényen fut, kergetni is első (Vörösmarty)

Merj 's indulj! heverőt nem pártol semmi szerencse. (Vörösmarty)

Küzdeni s győzni tanulj; kell küzdeni s győzni hazáért (Kölcsey)

Feltűnően ritka a közvetlen utalás a versírás kiváltó okára. A Széchenyinek szánt *Borhűtőkre* sorozat (16 vers) egyetlen darabjában esik szó pohárról, további kettőben örömről, vígságról. Talán (az akadémiaalapításra gondolva) a tudásról szólókat is tekinthetjük utalásnak, ha nem is a borra, de a megrendelő személyére („Kérded: az ész mi lehet? Nézzed munkáit: öröklők”, „Nagy kincs a tudomány s nem fér rabló keze hozzá”). A többi a sztoikus magánéleti etika alapelveit („Kérkedik a hiuság botorúl, de hallgat az érdem”, „Áld és sujt a szerencse vakúl; de nem árt az erősnek”, „Férfi erény jó és balsorsban az állhatatosság”), valamint a (közösségi) cselekvésre szólító felhívást variálja („Ébren légy magyar: őrt ki fog állni, ha nem te, hazáért?”, „Tégy és tűrj; e kettő fog célra vezetni”). De szerepel köztük epikus költészetének motívumait felidéző bonyolult metaforikájú kétsoros is, híján bármiféle tartalmi összefüggésnek, ami az alkalomhoz kötné („A bús emlékezet szárnyas nyíl, melyet az elmúlt / Boldog idők szaladó Pártusként vissza-lövelnek”).

Kölcsey lóversenyfeliratai között egy sincs, amely közvetlenül lóra vagy lovaglásra utalna, Vörösmarty a parasztfuttatás serlegének feliratában (ha ő írta) emleget lovat, néhány másikon lovagot, futást („Bátran előre lovag: hol utad nincs menni, ugorjál”, „Rajta lovag! Ki serényen fut, kergetni is első”). Az Asszonyok billikomára 1840-ben készült hexameter olvasható az adományozókra való udvarias utalásként: „Bátran fut versenyt, kit Szépek' díja tüzel rá”. Ám a feliratok túlnyomó többsége a bátorság, küzdés, győzni akarás, céltudatosság, hírnév motívumait variálja, anélkül, hogy (pusztán a szöveget tekintve) kiderülne a „küzdés”, a „verseny” konkrét természete.

A feliratok jelentéslehetőségeit természetesen környezetük is befolyásolja. Kétféle módon szolgálnak a serlegek díszül: a költészet szellemi jellegű esztétikuma és a vésett feliratok vizuális dekorativitása együttesen hat. Abban a környezetben, ahova

szánták őket, referencialitásuk kínálja az elsődleges értelmezési szempontot, egy meghatározott irányba mutatva. A „pálya” egyértelműen a lóverseny pályája, a „futás” a lovak mozgása, a „bátorság, merészség” a lovon ülő zsokék tulajdonsága, a „haladás”, a „versenyfutás” maga a lóverseny, a „hír” a sportteljesítmény híre és így tovább. Ez a konkrét és közvetlen értelmezési környezet (mint korábban jeleztem) viszonylag szűk körben adott: a serlegeket csak kevesen veszik kézbe, a felirat egyszeri létező egy egyedi műtárgyon, környezete más hasonló műtárgyakból áll. Ugyanakkor a feliratok ismert szerzőinek tekintélye, a mívés antik időmértékes formák, a választékos, sőt patetikus nyelv már ezen a szinten is szinte felhív a referencialitástól elszakadó, allegorizáló értelmezésre.

Referenciálisan eleve nehezen értelmezhető a nemzeti elemet hangsúlyozó feliratok egy része, hiszen a tényleges versenyzők, a „futók”, a lovasok angol zsokék.²³ A metonímia ritkábban használt formái ezek: a lóverseny mint egész magyar nemzeti ügy, jelentése kiterjesztődik minden összetevőjére:

Szállj versenyre Magyar, s fog kelni körüléd az élet (Kölcsey)

Óva siess Magyar, a tüzhöz kell állhatatosság (Vörösmarty)

Győzni, előre magyar, az idő s fejedelmed akarja (Vörösmarty)

Megfuta és győzött a Pártus; fuss Magyar és győzz! (Vörösmarty?)

A kontextusváltások bővítik és változtatják a befogadók körét és az értelmezési lehetőségeket.

Az újságokban megjelenő futtatási eredmények mellett többnyire ott szerepel a serlegek vagy egyéb díjtárgyak leírása és a rajtuk olvasható feliratok is. A feliratok itt még szorosan kötődnek a lóverseny fogalmi köréhez, de egyrészt sokkal több olvasó találkozhat velük (olyanok is, akik meg se fordulnak a lóversenypályán), másrészt vésetből nyomtatásba, papírra kerülve a feliratok megteszik az első lépést az irodalom közege felé.

A következő lépés az, amikor bekerülnek szerzőjük kötetébe. Láttuk, ez nem mindig következik be a szerző életében, de előbb-utóbb a filológia bonyodalmas útjain és

²³ Csak az ún. parasztfuttatás lovasai magyarok, akik nem a szabályok szerint futnak, szőrén ülnek meg a lovat, nem viselik a zsokék jellegzetes lovaglóruháját stb. Vö. „Őket már nem méregették, hogy ki hány fontot nyom, hanem összeállították egymás mellé, s amint együtt álltak, még a jeladó csengetést sem várva be, ami ugyan hiba, úgy nekirohantak a friss pázsittal szegélyezett kerek útnak, hogy megállításukról szó sem lehetett már” A több napig tartó lóversenyeken egy ilyen futamot rendeztek. Dr FEHÉR Dezső – TÖRÖK Imre, *i. m.*, 35.

véletlenségen át a feliratok megtalálják az utat a gyűjteményes, majd a kritikai kiadásokba is, amennyiben neves, kanonikus szerző írta őket. Egyedi műtárgyból így válnak a költői életmű részévé. Környezetüket más versek adják, közönségüket az irodalom kedvelői. Ha olvasóik nem a kritikai kiadást forgatják, vagy nem lapoznak hátra a jegyzetekhez, valószínűleg nem is tudják, milyen alkalomra íródtak. A rövidség, és cím helyett a kezdőszavak zárójeles kiemelése töredékességet sugall. Az alkalmosság eltűntével az értelmezési közeg az illető szerző többi verse lesz.

Kölcseyről és Vörösmartyról lévén szó, akiknek a kanonikus pozíciója elsősorban nagyközösségi, hazafias verseiken alapul, a szerzői környezet a feliratok nemzetre, hazára vonatkozó elemeit erősíti föl. Az ismétlődő lóverseny-motívumok átértelmeződnek, a pálya, amelyből „hazádra derül fény” (Kölcsey), a pálya, amelyen „hír terem” (Vörösmarty), a küzdés, a győzelem („Küzdeni s győzni tanulj; kell küzdeni s győzni hazáért” Kölcsey), a haladás („Gyors az idő, haladót koszorúz, maradóra homályt vet” Vörösmarty?) eredeti összefüggéséből kiemelkedve a reformkor politikai küzdelmeinek metaforájaként olvasható.

Még inkább ebbe az irányba mozdítja a feliratok összességének olvasatát az, hogy közülük jó néhány még metaforikusan sem idéz versenyt, kizárólag nemzeti-hazafias célokat fogalmaz meg: „Nemzeti fény a cél, hogy elérd, forrj egybe magyar nép” (Kölcsey), „A’ ki merész, csak az él, a’ gyávát tengeti hivság” (Vörösmarty), „Merj s indulj! heverőt nem pártol semmi szerencse” (Vörösmarty).

A feliratok közös jellemzőjének tekinthető a reformkori politikai és lírai retorikából ismerős pozitív, illetve annak óhajtott nemzetkép, és annak elérésére, megvalósítására biztató felszólítások sora, nem pedig a megírást kiváltó alkalom. A feliratok „pályát futó” magyarja bátor, merész, erős, okos, állhatatos, halad, célra siet, győzelemre és hírnévre tör. Olyan, amilyenek Széchenyi, Kölcsey és Vörösmarty látni szerette volna, s aminek reményében szerveződik sok más mellett a lóverseny és íródnak a serlegek feliratai. A „nagyobb pálya” kedvéért:

Messze tekints, a pálya kicsiny, túl rajta nagyobb vár. (Kölcsey)